

فضای اعیان برای هر زندانی ۲/۷ متر مربع بوده است. در صورتی که حداقل نیاز سرانه فضای اعیان ۱۷/۵ مترمربع است. بنابراین در این سال ۲۰۱۵، ۲۳۰ مترمربع کمبود فضای اعیان داشته‌ایم."

کامران ناصری

انتخابات بحرین

مشارکت گسترده مردم بحرین در رفراندوم ماه گذشته که به تصویب بی‌چون و چرای "منشور حرکت ملی" منجر شد و بدین ترتیب با فراهم آوردن زمینه‌های استقرار یک نظام مشروطه سلطنتی و ملحوظ داشتن مواردی چون اعطای حق انتخاب و انتخاب

شدن به زنان و تشکیل یک مجلس شورای ملی ... بحرین را در آستانه تبدیل به یکی از ممالک بالنسبه آزاد حاشیه جنوبی خلیج فارس قرار داده است، نه فقط مهمترین تحول این کشور در پی استقلال از قیمومیت بریتانیا محسوب می‌شود که احتمالاً در صورت توفیق و استمرار از اهمیت منطقه‌ای خاص نیز برخوردار خواهد گشت.

هنوز چند سالی از استقلال بحرین در سال ۱۹۷۱ نگذشته بود که در سال ۱۹۷۵ قانون اساسی مصوب ۱۹۷۲ که در آن تشکیل نوعی مجلس شورا نیز پیش‌بینی شده بود، لغو و حالت فوق‌العاده‌ای اعلام شد که به رغم تحولات مثبت اخیر تا خاتمه یافتنش راه دشواری در پیش است.

هدف اصلی از اعلان این وضعیت فوق‌العاده سرکوب مجامع شیعی و ایرانی‌تباری بود که اکثریت جمعیت بحرین را تشکیل داده و اصولاً با حاکمیت مطلقه خاندان سنی‌مذهب و عرب‌تبار آل‌خلیفه نمی‌توانستند کنار بیایند. این تقابل و رویارویی که در تمامی این سال‌ها تحولات بحرین را تحت‌الشعاع داشته است در نیمه نخست دهه ۱۹۹۰، در خلال حرکت موسوم به "انتفاضة" مردم بحرین به نقطه اوج رسید و به موج گسترده‌ای از سرکوب منتهی شد که در نهایت بیش از چهل کشته بر جای گذاشت؛ در این رویارویی تعداد زیادی از فعالین سیاسی بازداشت و مورد اذعان و آزار قرار گرفتند و تعداد چشمگیری نیز راه تبعید و هجرت گزیدند.

در پی فوت شیخ عیسی بن سلمان امیر پیشین بحرین و انتصاب امیر شیخ حامد بن عیسی آل‌خلیفه به جای او در سال ۱۹۹۹ به تدریج نشانه‌هایی از تغییر و دگرگونی آشکار شده است که فراندوم اخیر بحرین را باید آخرین و مهمترین آن برشمرد.

در کنار این منشور ملی که طرح و تدوین آن از سال گذشته به دستور شیخ حامد بن عیسی آغاز شد، رشته مذاکراتی با گروه‌های مخالف آغاز گردید که در پی صدور حکم عفو عمومی -یکی از خواسته‌های اصلی مخالفان- در آستانه فراندوم، وضعیت سیاسی بحرین را به کلی دگرگون ساخت؛ با این عفو

که به رهایی حدود ۴۰۰ زندانی و بازگشت ۱۸۰ چهره تبعیدی منجر شد، هر گونه شک و تردیدی که در باب این نظرخواهی وجود داشت زائل و ۹۸٪ از کل ۲۱۷،۰۰۰ زن و مرد بیست سال به بالای بحرینی که حق رأی داشتند، از اصلاحات مستتر در منشور ملی حمایت کردند.

در توضیح علل پیش‌آمد یک چنین دگرگونی و تحولی در سیاست حاکم بر بحرین عوامل مختلفی را برشمرده‌اند، از جمله تداوم مشکلات اقتصادی، استمرار اختلافات مرزی با قطر و بالاخره تحولات اخیر ایران.

اگر چه در سال ۱۹۷۱ تحولات روزگار بر جدایی رسمی سرنوشت بحرین از سرنوشت ایران قرار گرفت ولی از روال تحولات بعدی و جاری آن حدود چنین برمی‌آید که به رغم این تمهیدات مقدرات این دو حوزه سیری چندان متفاوت از هم نیز نمی‌تواند داشته باشند. وضعیت و تحولات پیشین ایران انقلابی که به درست یا غلط از سوی شیوخ حاشیه جنوبی خلیج فارس - و بویژه بحرین و اکثریت شیعی‌اش - به صدور انقلاب و مداخله در امور داخلی آن‌ها تعبیر می‌شد، جز میدان دادن به تشدید سیاست‌های سرکوبگرانه حاکم نتیجه دیگری به بار نیاورد، حال آن که با تحولات اخیر ایران در گام نهادن در عرصه اصلاح و آزادی با شکل گرفتن نوع دیگری از نفوذ و

اعتبار منطقه‌ای روبرو شده‌ایم که شاید در نوع خود کم‌نظیر باشد.

با اعاده تدریجی جایگاه جهانی و منطقه‌ای ایران به عنوان یک نیروی مسئول و موجه بین‌المللی، "خطر ایران" به عنوان یکی از مهمترین بهانه‌های سرکوب و خفقان در عرصه تحولات داخلی این دست کشورها به نحوی فزاینده رنگ باخته است و در کنار آن گروه‌های مخالف، از جمله اپوزیسیون نیرومند بحرین نیز از لحاظ سیاسی بر خلاف ادوار پیشین، روش‌هایی را در پیش گرفته‌اند که بیشتر بر حل و فصل مسالمت‌آمیز و سیاسی مسائل تأکید دارد تا رویارویی صیرف.

با اعلان عفو عمومی، آزادی زندانیان سیاسی و از همه مهمتر حضور چشمگیر مردم بحرین برای تأیید اصلاحات منشور ملی، گام

مهمی برای استقرار یک نظام دموکراتیک در بحرین برداشته شد؛ ولی تحقق تدریجی مفاد منشور که قرار است تا سال ۲۰۰۴ کامل شود، کار سهل و آسانی نیست؛ برخی از محافل نیرومند حاکمه با این تغییر و دگرگونی همدلی ندارند و نیروهای مخالف نیز احتمالاً با شرایطی مواجه خواهند بود به مراتب متفاوت از وضعیت شبه‌مخفی پیشین. اگر چه در این عرصه نیز این تحولات داخلی بحرین است که در نهایت شکل و محتوای این تجربه جدید را رقم خواهد زد ولی نظر به نفوذ و اعتبار معنوی ایران در این حوزه، سرنوشت تحولات جاری در بحرین نیز بی‌تأثیر از سرنوشت تحولات جاری در ایران نخواهد بود.

ک. ب

